

Наразі для передачі фактів та доказів вчинення Росією злочинів на території України, державні органи створили декілька корисних електронних ресурсів:

1) <https://warcrimes.gov.ua/> – веб-платформа по збиранню фактів вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності;

2) чат-боти у месенджері Телеграм – @tribunal_ua_bot та https://t.me/war_crime_bot;

3) електронна адреса Офісу прокурора Суду: otp.informationdesk@icc-cri.int [2; 3].

Таким чином, чим детальніше будуть зафіксовані факти воєнних злочинів, тим більша вірогідність, що вони будуть прийняті як докази та використані при засудженні винних осіб. Дуже важливо логічно та послідовно викладати інформацію, щоб її могли швидше обробити і взяти в роботу.

Список використаних джерел:

1. Посібник зі збору доказів для Міжнародного кримінального суду та документування міжнародних злочинів. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. Київ, 2019. URL: <https://censs.org/wp-content/uploads/2020/05/посібник-для-МКС.pdf>
2. Ємець Е. Як в Україні фіксують воєнні злочини? Закон і бізнес. 13.05.2022. URL: <https://zib.com.ua/ua/151429.html>
3. Основні стандарти розслідування. Для співробітників служб оперативного реагування при розслідуванні міжнародних злочинів. Підготовлено міжнародною групою Global Rights Compliance LLP, Київ, Україна, червень 2016. URL: https://mart-ngo.org.ua/wp-content/uploads/2019/04/2016-09-15-10_08_06-1.pdf

Ключові слова: докази, Міжнародний кримінальний суд, інформація, збір доказів.

Key words: evidence, International Criminal Court, information, gathering evidence.

ПІЛЬКОВ КОСТЯНТИН МИКОЛАЙОВИЧ

*Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України,
старший науковий співробітник відділу міжнародного приватного права
та правових проблем євроінтеграції, кандидат юридичних наук,
старший дослідник*

АВТОНОМНА ДОКТРИНА RES JUDICATA У ПРАКТИЦІ СУДУ ЄС: ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Набрання судовим рішенням значення *res judicata*, а також визначення власне самих рішень, які можуть набути цього значення, визначається за правом країни суду, який прийняв відповідне рішення. Цей

підхід протягом багатьох років вважався усталеним і в цілому відповідає найкращі практики, як це визнано укладачами Європейських правил цивільного процесу, офіційний текст яких видано Європейським інститутом права спільно з УНІДРУА у 2021 році [3]. Визнання цього підходу і його усталеність мають значення, особливо у комерційних (господарських) справах, оскільки саме при розгляді транскордонних комерційних справ можуть виникати проблеми, пов'язані зі спробами ініціювати перегляд вже вирішеного в одній юрисдикції спору шляхом ініціювання по суті аналогічного спору в іншій юрисдикції. Гарантією недопущення зловживанням у цій сфері є, перш за все, механізм визнання значення *res judicata* судового рішення з іншої юрисдикції. Водночас, якщо саме набуття відповідним судовим рішенням значення *res judicata* визнається за правом країни суду, який прийняв це рішення, то, зрозуміло, що підходи процесуального права у кожній юрисдикції можуть суттєво відрізнятися: від консервативного (притаманного, зокрема Німеччині), за яким значення *res judicata* надається тільки резолютивній частині рішення і тільки для рішення, яким вирішена суть суперечки [4], до широких за обсягом концепцій, у яких значення *res judicata* можуть мати також остаточні рішення процесуального характеру, якими суть справи не вирішувалась, а то й висновкам суду, які містяться не у резолютивній частині відповідних рішень (наприклад висновкам про юрисдикцію спору). Об'єднана Європа тяжіє до уніфікації також у цьому правовому питанні.

У спробі зробити крок у напрямку уніфікації у справі C-456/11 *Gothaer Allgemeine et al v. Samskip* (далі – «*Gothaer*») Суд Європейського Союзу змінив власну практику та створив автономну доктрину *res judicata*, за якою дія судового рішення визначається не лише правом країни суду, який прийняв рішення, а й правом ЄС [1]. Мова йде про Регламент ЄС № 1215/2012 про юрисдикцію та визнання і виконання судових рішень у цивільних та комерційних справах (далі – Регламент 1215/2012) [6]. Автономне розуміння Суду ЄС *res judicata* все ж засноване на визнанні того, що визнання за судовим рішенням значення *res judicata* здійснюється за правом країни, у якій це рішення прийняте, що однак може передбачати надання цього значення процесуальним рішенням і що матиме обов'язковий характер для судів іншої країни, у якій постане питання про значення цього судового рішення [7, с. 451].

Зважаючи на європейські інтеграційні прагнення України, імплементація підходів, закладених у Європейських правилах цивільного процесу, та врахування практики Суду ЄС з цього питання набуває особливої ваги, адже поширення принципу *res judicata* на процесуальні рішення має значення, яке співставне з цінністю визнання *res judicata* взагалі стосовно рішень щодо суті спору. Навіть визнання значення *res judicata* стосовно процесуальних рішень про юрисдикцію спору, як у справі *Gothaer*, в умовах глобалізації має важливе значення, адже без такого відповідач опиняється у ситуації непевності, коли позивач може послідовно ініціювати стосовно нього ідентичні судові процеси у різних юрисдикціях без врахування тих процесуальних рішень про

юрисдикцію, які набули чинності у країнах, у яких були ініційовані більш ранні процеси, які, однак завершилися тим, що відповідний суд країни не визнав своєї юрисдикції, вказавши на суд іншої, країни, якому під'юрисдикційна справа.

Водночас варто визнати, висновки Суду, засновані на Регламенті 1215/2012, зазнали критики через те, що висунута Судом «європейська концепція» *res judicata* охоплює не тільки резолютивну частину судового рішення, а й *ratio decidendi*, зокрема висновки суду про юрисдикцію у мотивувальній частині рішення. Дослідники, особливо з країн, правові системи яких підтримують обмежену доктрину *res judicata*, зокрема з Німеччини, ставлять під сумнів перспективи цієї концепції. Так, на думку Т. Копса, право ЄС далеке від того, щоб бути повноцінною правовою системою, тому не може сформувати «власну» доктрину *res judicata* з відповідною системою правового захисту. Автономна концепція порушує зв'язок між законною силою рішення та правовим захистом сторін за національним правом. Отже дія рішення, його здатність становити *res judicata*, коли воно визнається в іншій державі-учасниці ЄС, загалом повинні визначатись за правом країни, у якій це рішення було прийнято. Разом з тим, він визнає, що Регламент 1215/2012, дійсно, передбачає уніфікацію європейської концепції *res judicata*, однак все ж таки у звуженому обсязі [5, с. 11]. Варто відзначити, що зараз ця критика сприймається експертами навіть зі структур власне самого ЄС, які відзначають, що сучасне спільне правове регулювання, яке часто позначають єдиним поняттям цивільного процесуального права ЄС попри Регламент 1215/2012 залишає питання набуття судовим рішенням значення *res judicata* національному праву [2, с. 51].

Попри дебати навколо автономної доктрини *res judicata*, які точаться в ЄС, для розвитку принципу *res judicata* в господарському і цивільному судочинстві України практика Суду ЄС у цьому питанні, а також спровокована нею дискусія важлива, перш за все, тим, що вони настільки, наскільки важливе і невідворотне для української правової системи сприйняття найкращих підходів з європейських систем, закладають підґрунтя для розширення консервативної української доктрини *res judicata* з можливим охопленням нею судових рішень, якими завершується розгляд справи, однак не вирішується суть спору.

Список використаних джерел:

1. Case C-456/11 *Gothaer Allgemeine et al v. Samskip*, ECLI:EU:C:2012:719 URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-456/11&language=EN> (дата звернення: 04.06.2022).
2. Common minimum standards of civil procedure. European Added Value Assessment. Annex I. Research paper by M. Tulibacka, M. Sanz, R. Blomeyer. European Union, 2016. 109 p. DOI: 10.2861/055174.
3. ELI/UNIDROIT Model European Rules of Civil Procedure approved by the ELI Council and Membership in summer 2020, as well by the UNIDROIT Governing Council at the second meeting of its 99th session on 23-25 September 2020.

Published to Oxford Scholarship Online: November 2021. DOI: 10.1093/oso/9780198866589.001.0001

4. Hartenstein O. ECJ Rules on Res Judicata of Judgments Declining Jurisdiction. November 23, 2012. URL: <https://conflictoflaws.net/2012/ecj-rules-on-res-judicata-of-judgments-declining-jurisdiction/> (дата звернення: 04.06.2022).
5. Koops T. Res judicata under the Brussels I Recast – Can the ruling in Gothaer Allgemeine Versicherung ./. Samskip GmbH be reconciled with the Brussels I Recast Regulation? *IPRax*. 2018. Issue 1. Pp. 11–21.
6. Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters. OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1215/oj> (дата звернення: 04.06.2022).
7. Voulgarakis K. D. Reflections on the scope of «EU res judicata» in the context of Regulation 1215/2012. *Journal of Private International Law*. 2020. Volume 16, Issue 3. Pp. 451–464. DOI: 10.1080/17441048.2020.1809768.

Ключові слова: остаточність судового рішення, право ЄС, європейська інтеграція України, правова визначеність, стабільність судового рішення, res judicata.

Key words: finality of the judgment, EU law, EU-Ukraine integration, legal certainty, stability of the court decision, res judicata.

КРАВЦОВА МАРГАРИТА ОЛЕКСАНДРІВНА

*Донецький державний університет внутрішніх справ,
доцент кафедри соціально-гуманітарних та загальноправових дисциплін
факультету № 1 Криворізького навчально-наукового інституту,
кандидат юридичних наук*

КРАВЦОВ ОЛЕКСАНДР ГЕННАДІЙОВИЧ

*Донецький державний університет внутрішніх справ,
старший інспектор факультету № 1
Криворізького навчально-наукового інституту*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Проблема захисту прав людини, висока ціннісне місце у свідомості світової громадськості, як ніколи раніше є пріоритетною темою глобального порядку денного. В умовах повноцінності та складного характеру сучасного міжнародно-політичного ландшафту відстежується тенденція розширення та інтернаціоналізації концепції прав людини, яка розглядається багатьма як новий базис для зміни міжнародно-політичної системи. Права людини є потужним засобом внутрішньої та зовнішньої політики держав, досить сильною мобілізуючою парадигмою, спрямованою на боротьбу проти авторитарної влади та вагомим